

Grondrechten - België

Nationale rechtbanken

Ombudsman

Gespecialiseerde organen op het gebied van mensenrechten

Overige

Nationale rechtbanken

Hoven en rechtbanken

De Belgische hoven en rechtbanken kan worden gevraagd zich te buigen over elke betwisting betreffende de uitoefening of gebruikmaking van rechten, waaronder grondrechten. Al naargelang het geval kunnen particulieren of overheidsdiensten naar de rechter stappen.

Welke rechter bevoegd is, hangt af van de aard en de ernst van een schending, of van de hoedanigheid van de partijen (handelaar, journalist enz.).

Het Grondwettelijk Hof gaat na of wetten, decreten en ordonnanties in overeenstemming zijn met de volgende bepalingen van de grondwet:

- Titel II "De Belgen en hun rechten" (de artikelen 8 tot en met 32),
- de artikelen 170 en 172 (legaliteit en gelijkheid in fiscale zaken),
- artikel 191 (bescherming voor vreemdelingen).

De organisatie van de hoven en rechtbanken en hun respectieve bevoegdheden worden beschreven op de volgende pagina's van dit portaal:

- [gerechtelijke systemen van de lidstaten - België](#)
- [gewone rechtbanken - België](#)
- [gespecialiseerde rechtbanken - België](#) (Raad van State en Grondwettelijk Hof)

Links

- Federale Overheidsdienst Justitie
- [Portaalsite van de Rechterlijke Macht](#) (adressen en rechtspraak van hoven en rechtbanken)
- Portaal Belgische overheid

Ombudsman

De institutionele ombudsdiensten, ook ombudsmannen genoemd, zijn onafhankelijke controleorganen die door de parlementen (federaal of regionaal) zijn opgericht om klachten van burgers over het optreden of de werking van overheidsdiensten te onderzoeken. In het kader van deze algemene bevoegdheid kunnen zij klachten behandelen die direct of indirect verband houden met de mensenrechten. De ombudsdiensten gaan na of de administratie de instrumenten betreffende de bescherming van de mensenrechten en de beginselen van goed administratief gedrag heeft nageleefd.

Deze ombudsdiensten moeten worden onderscheiden van particuliere bemiddeling in het kader van een gerechtelijke procedure in burgerlijke of strafzaken.

Iedere persoon met een klacht over een overheidsdienst kan contact opnemen met de betrokken ombudsdienst/ombudsman. De behandeling van de klacht is kosteloos. De ombudsdienst heeft ruime onderzoeksbevoegdheden.

De ombudsdiensten/ombudsmannen trachten het gesignaleerde probleem samen met de administratie op te lossen en geven de bevoegde overheidsdienst aanbevelingen tot verbetering van de geconstateerde tekortkomingen. Hun activiteitenverslagen worden openbaar gemaakt.

Afhankelijk van de betrokken overheidsdienst zijn verschillende ombudsdiensten/ombudsmannen bevoegd.

Op federaal niveau kan de burger zich richten tot de [federale Ombudsman](#).

Op het niveau van de Gewesten en de Gemeenschappen kan de burger zich richten tot de volgende diensten:

- [Service du médiateur de la Région wallonne](#) (Ombudsdienst van het Waalse Gewest)
- [Service du médiateur de la Communauté française](#) (Ombudsdienst van de Franse Gemeenschap)
- [Vlaamse Ombudsdienst](#)
- [Ombudsman für die Deutschsprachige Gemeinschaft](#) (Ombudsman van de Duitstalige Gemeenschap)

Voorts zijn er ook nog ombudsmannen bevoegd voor kinderrechten:

- [Délégué général aux droits de l'enfant de la Communauté française](#) (Algemeen afgevaardigde van de Franse Gemeenschap voor de rechten van het kind)
- [Vlaams Kinderrechtencommissariaat](#)

Gespecialiseerde organen op het gebied van mensenrechten

- **Orgaan voor gelijke kansen**

Het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding

Het [Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding](#) heeft als opdracht het bevorderen van de gelijkheid van kansen en het bestrijden van elke vorm van onderscheid, uitsluiting, beperking of voorkeur op grond van nationaliteit, zogenaamd ras, huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming; seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, fortuin, leeftijd, geloof of levensbeschouwing, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, handicap, politieke overtuiging, fysieke of genetische eigenschap of sociale afkomst.

Met het Centrum kan contact worden opgenomen door:

- iedere persoon die vragen heeft of een advies wenst over discriminatie, racisme, verblijf of grondrechten van vreemdelingen;
- iedere persoon die slachtoffer of getuige is geweest van discriminatie of racisme.

De eerstelijnsdienst van het Centrum geeft een eerste reactie en vergaart indien nodig extra inlichtingen met het oog op de verdere behandeling van het dossier.

Indien voor de behandeling van een verzoek een grondiger analyse of onderzoek moet worden verricht of contact moet worden opgenomen met derden, wordt het dossier doorgestuurd naar een specialist van de tweedelijnsdienst van het Centrum.

Indien uit een analyse blijkt dat het Centrum niet bevoegd is, stelt het de burger daarvan in kennis en verwijst het hem eventueel door naar een andere dienst of een andere persoon die wel bevoegd is (een overheidsdienst, een particuliere of openbare dienst die eerste of tweedelijns hulp biedt, politiediensten, een advocaat).

Met het Centrum kan rechtstreeks contact worden opgenomen. Op de website van het Centrum vindt u ook [talrijke adressen van gespecialiseerde of lokale verenigingen of instanties](#) waarmee het Centrum een samenwerkingsprotocol heeft gesloten. U kunt ook met deze organisaties contact opnemen voor vragen over discriminatie.

Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding

Koningsstraat 138

1000 Brussel

Telefoon: (+32) 800.12.800 – (groen nummer voor alle inlichtingen)

(+32) 2. 212 30 00

Link

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM) is een autonome overheidsinstelling die is belast met het bevorderen van de gelijkheid van vrouwen en mannen en het bestrijden van elke vorm van discriminatie op basis van het geslacht.

Het Instituut kan juridische bijstand verlenen en in rechte optreden in gedingen betreffende discriminatie op grond van geslacht en discriminatie van transseksuelen.

U kunt contact opnemen met het Instituut via een [onlineformulier](#) of met behulp van de volgende contactgegevens:

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

Ernest Blerotstraat 1

1070 Brussel

Telefoon: (+32) 800.12.800 (gratis nummer voor alle inlichtingen)

(+32)2.233.42.65

Fax: (+32)2.233.40.32

E-mail: egalite.hommesfemmes@iefh.belgique.be

Link

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

- **Gegevensbeschermingsinstantie**

De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (CBPL)

De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer is een onafhankelijke commissie opgericht in de schoot van de Kamer van volksvertegenwoordigers. Ze werd opgericht als vervolg op de adoptie van een wet "persoonlijke levenssfeer" van 8.12.1992. Zij valt dus niet onder de bevoegdheid van de Minister van Justitie.

De commissie is een onafhankelijk controleorgaan belast met het waken over de bescherming van de persoonlijke levenssfeer bij de verwerking van persoonlijke gegevens.

De verschillende taken van de commissie vallen uit elkaar in vijf grote domeinen: bijstand, informatie, behandeling van klachten, geven van adviezen en aanbevelingen en tenslotte een beleid van respect voor de normen.

- **Bijstand verlenen:** dit domein is nauw verbonden met de informatieopdracht. In het kader van zijn informatieopdracht richt de commissie zich tot ieder e persoon: autoriteiten, privésector, de burger, verantwoordelijken voor gegevensverwerking (zowel fysieke als morele personen)

In dit domein behelzen de taken van de commissie: mededeling van gevraagde informatie, wat betreft uitoefening van het recht tot toegang, behandeling van aangiften, bijhouden openbaar register, ontheffing in het kader van klachtenbehandelingen, mededeling van gevraagde informatie door particulieren of verantwoordelijken voor gegevensverwerking, samenstelling van een jaarlijks rapport bestemd voor het parlement.

Bij de beantwoording van voorafgaande verzoeken tot informatie die moeten toelaten rekening te houden met de vereisten van de wet op de persoonlijke levenssfeer vanaf de beginfase van de ontwikkeling van een project, helpt de commissie zowel publieke instanties als de verantwoordelijken voor verwerking. De Commissie helpt tevens personen die voorwerp zijn van gegevensverwerking bij de uitoefening van hun rechten, meer bepaald door hen te informeren over hun rechten en de te volgen procedure. In het kader van de internationale uitwisseling van gegevens, helpt de commissie instanties die grensoverschrijdende activiteiten uitoefenen. Op dit niveau zowel als op nationaal niveau ondersteunt de Commissie personen waarvan de gegevens worden verwerkt in een grensoverschrijdende context.

- **Informatieopdracht:** De Commissie levert inlichtingen zowel aan autoriteiten als aan de verantwoordelijken voor verwerking van persoonsgegevens.

We vinden binnen dit domein: het jaarlijks rapport aan het parlement en de opstelling van een beleidsplan, opstelling van het reglement van inwendige orde, houden van een openbaar register op meer algemene wijze, informatieopdracht naar het brede publiek toe (website, conferenties, sensibilisering, klant georiënteerde antwoorden,...). Het dient onderstreept te worden dat binnen deze verschillende domeinen, de Commissie zich niet noodzakelijk beperkt tot het nationaal grondgebied. Haar activiteiten hebben vaak een internationaal aspect en de commissie speelt een belangrijke rol met informatie en sensibilisering op nationaal vlak.

- Behandeling van klachten: de Commissie komt tussen als bemiddelaar in het kader van door betrokken personen geformuleerde klachten. Wanneer de rechten van een burger waarvan de gegevens onderwerp zijn van een verwerking niet gerespecteerd worden door een verantwoordelijke voor de verwerking, komt de Commissie op verzoek van de betrokkene tussen om deze rechten te doen respecteren (recht van oppositie, rechtzetting, directe toegang...). Hiertoe stelt de Commissie de middelen in werking waarover zij beschikt (verklaring aan de Procureur, actie voor de burgerlijke rechtbank...). Indien het gaat over internationale overtredingen, verleent de Commissie haar medewerking aan internationale onderzoeken om nuttige oplossingen te bewerkstelligen die het engagement vereisen van alle instanties betrokken bij de bescherming van de gegevens.

- Advies: De Commissie geeft adviezen betreffende reglementen en normen. Binnen dit domein zijn de activiteiten voornamelijk gericht op de bevoegde instanties en autoriteiten: ze formuleert adviezen en aanbevelingen omtrent wetgevende initiatieven met aspecten omtrent "persoonlijke levenssfeer". Zetelend in nationale en internationale werkgroepen (bv. Werkgroep artikel 29, de groep van Berlijn, Conferentie van Commissarissen of andere controleorganen in het domein van de bescherming van de privacy...) en door contacten met zusterorganisaties in het buitenland, neemt de commissie deel aan de internationale beslissingen inzake persoonlijke levenssfeer.

- Beleid inzake respect der normen: De Commissie waakt erover dat de wetten worden nageleefd betreffende de bescherming van de persoonlijke gegevensverwerking. De bevoegdheid van de Commissie betreffende autorisatie bestaat erin toelating te verlenen aan een instantie in een welbepaalde sector, verantwoordelijk voor verwerking, om tot deze verwerking over te gaan en de overdracht van de persoonsgegevens te realiseren. Steeds tegenover deze zelfde verantwoordelijken vervult de commissie eveneens de taak van controle en van inspectie, geeft ze aanbevelingen en evalueert de veiligheidsmaatregelen die werden genomen.

Elke vraag tot inlichting of bijstand en elke klacht kan rechtstreeks per post, telefonisch of langs elektronische weg aan de commissie ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer worden gericht.

Contactgegevens van de Commissie:

Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer

Drukpersstraat, 35

1000 Brussel

Tel(+32) 2 274 48 00

Fax(+32) 2 274 48 35

[✉ commission@privacycommission.be](mailto:commission@privacycommission.be)

De kantoren van de Commissie zijn iedere werkdag voor het publiek toegankelijk op afspraak. Voor een eerstelijns hulp, kan je het nummer 32 (0)2 274 48 79 vormen of [het online contactformulier](#) invullen.

Link

Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer

- **Andere gespecialiseerde organen**

De commissies van toezicht op het gevangeniswezen

De commissies van toezicht op het gevangeniswezen zijn belast met het externe toezicht op de behandeling van gedetineerden in gevangnissen. De commissies zenden de klachten van gedetineerden door naar de directie van de betrokken gevangenis of naar de minister van Justitie met het oog op de oplossing van het aangekaarte probleem.

In elke gevangenis is er een commissie van toezicht. Deze commissies bestaan uit burgers, die het maatschappelijk middenveld vertegenwoordigen. Elke commissie telt ten minste een geneesheer en een advocaat en wordt voorgezeten door een magistraat van de zetel. Bovendien is er ook nog de Centrale Toezichtsraad voor het gevangeniswezen, die de werkzaamheden van de lokale commissies coördineert en die op verzoek of op eigen initiatief de minister van Justitie advies verstrekt over de behandeling van gedetineerden.

Links

- [Portaal Federale Overheidsdienst Justitie](#)
- [✉ Gegevens betreffende de gevangnissen](#)

De Klachtencommissie (bevoegd voor vreemdelingen die worden vastgehouden in gesloten centra, woonunits en INAD-centra)

De Klachtencommissie is bevoegd voor de behandeling van individuele klachten van vreemdelingen die worden vastgehouden in gesloten centra, woonunits en INAD-centra. Die klachten kunnen gaan over de voorwaarden van de opvang van die vreemdelingen en met name over feiten die zich hebben voorgedaan in die centra en woonunits en betrekking hebben op de rechten en verplichtingen die zijn vastgesteld in het koninklijk besluit van 2 augustus 2002 (gesloten centra), het koninklijk besluit van 8 juni 2009 (INAD-centra) en het koninklijk besluit van 14 mei 2009 (woonunits).

De volgende personen kunnen op die plaatsen worden vastgehouden: illegale vreemdelingen, uitgeprocedeerde asielzoekers of vreemdelingen die niet voldoen aan de voorwaarden voor binnenkomst en verblijf.

Indien de klager het niet eens is met de genomen beslissing, kan hij beroep instellen bij de Raad van State.

Het adres van de Klachtencommissie:

Permanent secretariaat van de Klachtencommissie
Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken
Leuvenseweg 1
1000 Brussel

Link

[Federaale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken](#)

Vast Comité van Toezicht op de politiediensten

Het [Vast Comité van Toezicht op de politiediensten \(Comité P\)](#) is het orgaan voor externe controle op de politie. Het Comité brengt verslag uit bij het Parlement. Het toezicht van het Comité P heeft met name betrekking op de bescherming van de rechten die bij de grondwet en de wetgeving aan personen worden toegekend en op de coördinatie en doeltreffendheid van de politiediensten.

Elke burger die betrokken is bij een politie-interventie kan klacht indienen, kan feiten aanklagen of andere gegevens aan het Comité P meedelen.

Ook elke politieagent kan bij het Comité P klacht indienen of feiten aanklagen, zonder dat hij daarvoor vooraf de toestemming van zijn hiërarchieke meerderen moet vragen en zonder dat hij daarvoor kan worden gestraft.

Klachten kunnen worden ingediend met behulp van een [onlineformulier](#).

Contactgegevens van het Comité P:

Vast Comité van Toezicht op de politiediensten
Drukpersstraat 35/1
1000 Brussel
Telefoon: (+32) 2.286.28.11
Fax: (+32) 2.286.28.99
E-mail: info@comitep.be

Link

[Vast Comité van Toezicht op de politiediensten](#)

Overige

Sociale eerstelijnswerking

Sociale eerstelijnswerking behelst: alle personen met vragen of moeilijkheden in verband met welbepaalde domeinen van justitie worden onthaald en geïnformeerd.

- Op burgerlijk vlak: scheiding, echtscheiding, algemene kwesties in verband met ouderlijk gezag, hoofdverblijfplaats, secundaire verblijfplaats of bilocatie van kinderen, recht op persoonlijk contact.
- Op strafrechtelijk vlak: bemiddeling in strafzaken, vrijheid onder voorwaarden, probatie, werkstraf/dienstverlening, voorwaardelijke invrijheidstelling, vrijheid op proef en sociaal verweer, eerherstel/uitwissing, elektronisch toezicht, penitentiair verlof, onderbreking van de strafuitvoering, beperkte detentie, voorlopige invrijheidstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied of met het oog op overlevering, voorlopige invrijheidstelling om medische redenen, vervanging van de door de rechter uitgesproken vrijheidsstraf door een werkstraf.
- Informatie aan slachtoffers van misdrijven: rechten van het slachtoffer - burgerlijke partijen/benadeelde personen.

- Algemene informatie inzake de procedure voor de burgerlijke rechtbanken en strafrechtbanken.

De lijst van justitiehuisen met hun contactgegevens is opgenomen in de [adressenlijst van de Federale Overheidsdienst Justitie](#)

Link

[Publicatie van de Federale Overheidsdienst Justitie, toegang tot justitie in België](#)

Juridische eerstelijns- en tweedelijnsbijstand en rechtsbijstand

Onder juridische eerstelijnsbijstand wordt verstaan een korte consultatie waarin u praktische inlichtingen, juridische informatie of een eerste juridisch advies krijgt. De juridische eerstelijnsbijstand wordt verzekerd door juridische specialisten, meestal advocaten.

De juridische tweedelijnsbijstand biedt u de mogelijkheid om, onder bepaalde voorwaarden, volledig of gedeeltelijk kosteloos bijstand te krijgen van een advocaat. De (gedeeltelijke of volledige) kosteloosheid heeft geen betrekking op de procedurekosten (deurwaarders, deskundigen, kopies ...); deze kosten kunnen wel ten laste worden genomen in het kader van de rechtsbijstand.

In het geval van rechtsbijstand wordt de burger volledig of gedeeltelijk vrijgesteld van de procedurekosten (ongeacht of de procedure gerechtelijk of buitengerechtelijk is) wanneer deze niet over voldoende inkomsten beschikt.

Meer informatie kunt u vinden op het [Europees e-justitieportaal - thema procedurekosten in België](#)

Link

- [Publicatie van de Federale Overheidsdienst Justitie, toegang tot justitie in België](#)
- [Ordre des barreaux francophones et germanophones \(OBFG\)](#) (Orde van Franse en Duitse Balies van België)
- [Orde van Vlaamse Balies \(OVb\)](#)

Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders

Overeenkomstig de wet kan de staat een financiële tegemoetkoming geven aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan occasionele redders en, in bepaalde gevallen, aan hun verwanten.

U kunt zelf een verzoek indienen bij de Commissie, maar u kunt daarvoor ook een beroep doen op een advocaat of een dienst 'slachtofferhulp' van de Centra voor Algemeen Welzijnswerk, waarvan u een lijst vindt op de website van de [Federale Overheidsdienst Justitie](#) (index 'Justitie van A tot Z', Financiële hulp aan slachtoffers).

Het adres van de Commissie:

Federale Overheidsdienst Justitie

Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders

Waterloolaan 115

Telefoon: (+32)2.542.72.07

(+32)2.542.72.08

commission.victim@just.fgov.be

Meer informatie kunt u vinden op het [Europees e-justitieportaal - thema slachtoffers van strafbare feiten](#)

Link

Federale Overheidsdienst Justitie

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken lidstaten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid met betrekking tot informatie of gegevens in dit document. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.

Laatste update: 14/09/2017